

Zinnie Harris: Ta nesrečni rod

režija Ivana Djilas

Mestno gledališče ljubljansko

Ta nesrečni rod avtorice Zinnie Harris, napisan po motivih Ajshilove *Oresteje*, se osredotoči na Klitajmestrino in Elektrino doživljanje prekletstva, ki so ga družini zadali bogovi. Adaptacija je postavljena v neki drug, sodobnejši čas. Besedilo in s tem uprizoritev se od *Oresteje* precej odmikata – to, kar naredi *Orestejo* tragično, je tukaj postavljeno pod vprašaj, kar je edina logična pisateljska poteza če upoštevamo dejstvo, da se prekletstva bogov več ne bojimo. Besedilo je tako odvzet ključni tragični element – protagonistov oziroma protagonistkin fizični propad brez krivde, kar tekst spravi na bolj osebno raven. Liki, ki zavestno sprejemajo odločitve, zavedajoč se njihovih posledic, so bolj dramatični kot tragični, sploh ker so vsa njihova dejanja storjena izključno iz osebnih vzgibov. Vlogo Zbora (Boris Ostan) prevzame pripovedovalec, kar je eden izmed pogostejših postdramskih postopkov, ki ga v delih veliko uporablja tudi Ivana Djilas, režiserka uprizoritve *Ta nesrečni rod* v MGL. Zbor je kot v antiki vseveden in vseprisoten, spremlja dogajanje in je povezovalni člen med odrskim dogajanjem in občinstvom. Dogajanje spremlja vedoč, kaj se bo še zgodilo, do dramskih likov je empatičen in z obžalovanjem spremlja njihovo delovanje.

Tako kot *Oresteja* je tudi *Ta nesrečni rod* trilogija s podobnim zaporedjem dogodkov, spremenjeni so le protagonisti in razplet. Prvi del, *Agamemnonova vrnitev*, v bistvu povzame prekletstvo Tantalovega rodu, trojansko vojno in Klitajmestrino (Jette Ostan Vejrup) spopadanje s hčerino smrtjo (Lea Cok v vlogi Ifigenije) in moževim odhodom v vojno, iz katere se mogoče nikoli ne bo vrnil. Vidimo žensko, ki zane-marja svoja otroka in večino časa porabi za prirejanje in udeležbo na zabavah. Agamemnonova vrnitev (Matjaž Tribušon) je očitno ne razveseli, ne verjame v prekletstvo in preizkuša njegov odnos do bogov, dokler ga navsezadnje ne ubije. V drugem delu *Veja se zlomi* spremljamo maščevanje otrok Elektre (Nina Rakovec) in Oresta

Gledališče

(Filip Samobor), le da je nosilka dejanj Elektra in ne Orest. Ubije mamo in Ajgista (Gregor Gruden), ki se nenehno deklarira za kralja. V zadnjem delu *Elektra in njena senca* prevzame osrednji dogajalni fokus determiniranost in soočanje s travmami (predelanimi in potlačeni). Elektra pristane v psihiatrični ustanovi, v svoje prekletstvo pa je tako zaverovana, da vzbudi dvome še svoji terapeutki Audrey (Nataša Tič Ralijan), ki je tako kot Elektra na bratovo prigovarjanje pustila umreti zapitega očeta. Elektra na zagovoru ne dočaka oprostite ali sodbe, katarze ni in odgovornost za Elektrino usodo je prepuščena vsakemu gledalcu posebej. Zanimiva je tudi diskrepanca med moškimi in ženskimi nosilci prekletstva – Agamemnon in Orest delata nekaj, kar so jima namenili bogovi ali neko nečloveško bitje, recimo jim duhovi. Klitajmestra in Elektra se ne zmenita za prekletstvo bogov, duhove ali poslanstvo. Storita to, kar čutita, da je pravilno po njihovih standardih človečnosti. Scenografija Barbare Stupica skozi vse tri dele ohranja en skupni element, stekleno steno, ki pregrajuje prostor na realni in imaginarni. Skozi steklo je tako možno nenehno prikazovanje Ifigenijinega duha, ki zaznamuje naslednje kasnejših dogodkov.

Okna, ki se odpirajo in zapirajo, tudi nakazujejo odnos z zunanjim svetom.

Kostumi Jelene Prokovič so v prvih dejanjih monokromatskih barv in krojev, ki spominjajo na oblačila grških aristokratov, ampak so precej univerzalni tako za sloj kot za čas in prostor, dokler v zadnjem delu ni jasno nakazano, da je to psihiatrična bolnišnica zahodnega sveta, kar vzpostavi distanco do dogajanja in podčrta izoliranost tretjega dela, ki že tako z ničimer ni umeščen v uprizoritev kot celoto.

Ker danes ne živimo v času mnogoboštva, pa tudi ne v času absolutne podrejenosti bogovom, je osrednje vprašanje prevzemanja odgovornosti in soočanja z lastnim občutkom krivde prepuščeno posamezniku oziroma v tem primeru posameznici, torej Elektri. Uprizoritev skuša preizpraševati dednostno determinanto in soočanje s psihološkimi posledicami svojih dejanj. Žal je v tem premalo poglobljena, da bi lahko prišli do kakršnegakoli sklepa, vse ostane na površini, za kar je kriva predvsem odločitev o drastičnem krajšanju zadnjega dela, ki mu je tako odvzet ključni del za psihoanalitično branje zgodbe.

NIKA ŠVAB

Trilogija *Ta nesrečni rod* sledi zgodbi Ajshilove *Oresteje*, vendar prestavi optiko gledanja v oči ženske. FOTO PETER GIODANI